

Sygn. akt VI U 172/23

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 października 2023 r.

Sąd Okręgowy w Bydgoszczy VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący Sędzia Elżbieta Pietrzak

Protokolant – starszy sekretarz sądowy Marzena Sobiecka

po rozpoznaniu w dniu 18 października 2023 r. w Bydgoszczy

na rozprawie

odwołania: B. S. (1)

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

z dnia 24 listopada 2022r. znak: (...)

z dnia 5 grudnia 2022 r. znak: (...)

w sprawie: B. S. (1)

przeciwko: Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

o wysokość kapitału początkowego i wysokość emerytury

1/zmienia zaskarżoną decyzję z dnia 24 listopada 2022 roku i ustala, iż wskaźnik wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego ubezpieczonej B. S. (1) na dzień 1 stycznia 1999 roku wynosi 18,17%,

2/zmienia zaskarżoną decyzję z dnia 5 grudnia 2022 roku, w ten sposób, że zobowiązuje organ rentowy do przeliczenia emerytury należnej B. S. (1) przy uwzględnieniu wskaźnika wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego na dzień 1 stycznia 1999 roku w wysokości 18,17%

Sędzia Elżbieta Pietrzak

Sygn. akt VI U 172/23

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 24 listopada 2022 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B., po rozpoznaniu wniosku B. S. (1) z dnia 26 października 2022 roku, odmówił ustalenia kapitału początkowego, ponieważ ubezpieczona nie udowodniła okresów składkowych przebytych przed dniem 1 stycznia 1999 roku. Organ rentowy nie uwzględnił okresu zatrudnienia ubezpieczonej w Gminnej Spółdzielni (...) w P. od dnia 4 kwietnia 1977 roku do dnia 2 stycznia 1986 roku, ponieważ nie został on wystarczająco udokumentowany. W legitymacji ubezpieczeniowej znajduje się wpis dotyczący zatrudnienia bez pieczętki imiennej upoważnionego pracownika.

Kolejną decyzją z dnia 5 grudnia 2022 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B., po rozpoznaniu wniosku B. S. (1) z dnia 26 października 2022 roku, przyznał jej emeryturę od dnia (...) roku, tj. od osiągnięcia wieku emerytalnego

w kwocie 33,91 złotych brutto. Podstawę obliczenia emerytury stanowiła kwota składek na ubezpieczenie emerytalne z uwzględnieniem waloryzacji składek (8.410,63 złotych) zewidencjonowanych na koncie ubezpieczonej do końca miesiąca poprzedzającego miesiąc, od którego przysługuje wypłata emerytury. Emerytura stanowiła równowartość kwoty będącej wynikiem podzielenia podstawy obliczenia emerytury przez średnie dalsze trwanie życia, dla osób w wieku równym wiekowi przejścia na emeryturę (248 msc). Organ rentowy stwierdził, że przyznana emerytura jest niższa od najniższej emerytury w kwocie 1.200 złotych, ale nie ulega podwyższeniu z uwagi na nieudowodnienie przez ubezpieczoną 20 lat okresów składkowych i nieskładkowych.

Odwołania od ww. decyzji złożyła B. S. (1). W uzasadnieniu odwołań wskazała, że organ rentowy przy obliczaniu kapitału początkowego oraz emerytury bezzasadnie nie uwzględnił okresu pracy w Gminnej Spółdzielni (...) w P. od dnia

4 kwietnia 1977 roku do dnia 2 stycznia 1986 roku. Dodała, że jedynym dokumentem, jaki posiada na wykazanie tego okresu jest legitymacja ubezpieczeniowa, którą organ rentowy kwestionuje. Zakład pracy aktualnie nie istnieje, a dokumentacji pracowniczej nie można odnaleźć. Istnieją natomiast świadkowie, którzy mogą potwierdzić fakt pracy ubezpieczonej w ww. okresie. Wobec tego odwołująca wniosła o zmianę zaskarżonych decyzji poprzez ustalenie kapitału początkowego i wysokości emerytury z uwzględnieniem ww. okresu zatrudnienia.

W odpowiedzi na odwołania organ rentowy wniósł o ich oddalenie, podtrzymując argumentację zaprezentowaną w treści zaskarżonych decyzji. Wyjaśnił, że w oparciu o przedłożone dokumenty dołączone do odwołań od zaskarżonych decyzji do stażu pracy uwzględnił okres pracy w Gminnej Spółdzielni (...) w P. od dnia 15 lutego 1978 roku do dnia (...) roku (do urodzenia dziecka) oraz okres sprawowania opieki nad dziećmi do lat 4, tj. od dnia 20 lipca 1980 roku do dnia 18 lipca 1986 roku. Nie uwzględnił natomiast okresów pracy ubezpieczonej ww. Spółdzielni od dnia 4 kwietnia 1977 roku do dnia 14 lutego 1978 roku z uwagi na brak stosownej dokumentacji. Organ rentowy wskazał, że okres ten może zostać uwzględniony po przedłożeniu dokumentacji z archiwum. Nadto za okresy sprawowania opieki nad dziećmi organ rentowy przyjął minimalne wynagrodzenie za pracę.

Sąd Okręgowy w Bydgoszczy w trybie art. 219 k.p.c. połączył sprawy z ww. odwołań do wspólnego rozpoznania i rozstrzygnięcia pod sygn. akt

VI U 172/23.

Zarządzeniem z dnia 21 marca 2023 roku Sąd Okręgowy zobowiązał organ rentowy do hipotetycznego obliczenia wartości kapitału początkowego i wysokości emerytury ubezpieczonej B. S. (2) z uwzględnieniem dokumentów pracowniczych i płacowych z okresu zatrudnienia w Gminnej Spółdzielni (...) w P..

W pismach procesowych z dnia 30 marca 2023 roku i z dnia 7 lipca 2023 roku organ rentowy przedstawił hipotetyczne wyliczenie wartości kapitału początkowego i wysokości emerytury ubezpieczonej.

Odwołująca B. S. (1) zgodziła się z hipotetycznym wyliczeniem wartości kapitału początkowego i wysokości emerytury dokonany przez organ rentowy.

Na rozprawie w dniu 18 października 2023 roku odwołująca wniosła o zmianę zaskarżonych decyzji zgodnie z hipotetycznym wyliczeniem, zaś pełnomocnik organu rentowego wniósł o oddalenie odwołań.

Sąd Okręgowy ustalił, co następuje:

Ubezpieczona B. S. (1) (nazwisko rodowe: M.) urodziła się w dniu (...).

/okoliczność bezsporna/

Ubezpieczona na podstawie umowy z dnia 3 kwietnia 1977 roku została zatrudniona w Gminnej Spółdzielni (...) w P., początkowo na okres próbny trwający dwa tygodnie, a następnie na czas nieokreślony. Pierwotnie pracowała na stanowisku sprzątaczkki kawiarni (...) w P., a od dnia 1 czerwca 1978 roku na stanowisku kelnerki w gospodzie (...) w P.. Od dnia 1 października 1977 roku do dnia 14 października 1977 roku ubezpieczona korzystała z urlopu bezpłatnego. W

okresie zatrudnienia ubezpieczona urodziła dwoje dzieci: J. (...) r.) i A. (...) r.). W związku z powyższym ubezpieczona korzystała z urlopów macierzyńskich w okresach: (...) r. oraz (...) r. i z urlopów wychowawczych w okresach: 30.10.1980 r. – 25.09.1982 r. oraz 30.01.1983 r. – 2.01.1986 r. W dniu (...) urodziła trzecie dziecko – R..

/dowód: legitymacja ubezpieczeniowa, k. 5 a akt ZUS; odpisy skrócone aktu urodzenia, k. 7 – 9 akt ZUS; akta osobowe, k. 14 akt; zeznania świadka B. S. (3), nagranie audio, k. 25 akt VI U 175/23 przed połączeniem, zeznania świadka S. W., nagranie audio, k. 25 akt VI U 175/23 przed połączeniem/

W dniu 26 października 2022 roku ubezpieczona wystąpiła do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w B. z wnioskiem o przyznanie jej prawa do emerytury powszechnej. Po rozpoznaniu wniosku organ rentowy wydał decyzję zaskarżoną w niniejszej sprawie.

/dowód: wniosek o emeryturę, k. 1 – 3 v. akt ZUS/

Po złożeniu w dniu 10 stycznia 2023 roku przez ubezpieczoną odwołań od ww. decyzji ZUS wydał nowe decyzje, w których częściowo uwzględnił żądanie odwołującej.

Decyzją z dnia 17 stycznia 2023 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. ustalił dla B. S. (1) kapitał początkowy na dzień 1 stycznia 1999 roku na kwotę 31.393,89 złotych. Do obliczenia podstawy wymiaru kapitału początkowego na kwotę 115,01 złotych oraz do obliczenia wskaźnika wysokości tej podstawy organ rentowy przyjął przeciętną podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne z dziesięciu kolejnych lat kalendarzowych, tj. 1.01.1978 r. – 31.12.1987 r. Wskaźnik wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego wyniósł 9,42%. Podstawę wymiaru kapitału początkowego ustalono w wyniku pomnożenia wskaźnika wysokości podstawy wymiaru przez kwotę bazową (1.220,89 złotych). Organ rentowy do ustalenia wartości kapitału początkowego przyjął okresy składkowe w wymiarze 2 lat, 5 miesięcy i 3 dni (29 msc) oraz okresy nieskładkowe – okresy sprawowania opieki nad dziećmi w wymiarze 6 lat (72 msc). Do ustalenia wartości kapitału początkowego organ rentowy nie uwzględnił okresu od dnia 4 kwietnia 1977 roku do dnia 14 lutego 1978 roku, ponieważ okres ten nie został wystarczająco udokumentowany. W legitymacji ubezpieczeniowej jest wpis dotyczący zatrudnienia, ale bez pieczętki imiennej upoważnionego pracownika.

Kolejną decyzją z dnia 18 stycznia 2023 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B., po rozpoznaniu wniosku B. S. (1) z dnia 10 stycznia 2023 roku, przeliczył należną jej emeryturę od dnia 1 marca 2020 roku, tj. od osiągnięcia wieku emerytalnego na kwotę 659,79 złotych brutto. Podstawę obliczenia emerytury stanowiła kwota składek na ubezpieczenie emerytalne oraz kapitału początkowego z uwzględnieniem waloryzacji składek (8.410,63 złotych) i kapitału początkowego (138.293,74 złotych) zewidencjonowanych na koncie ubezpieczonej do końca miesiąca poprzedzającego miesiąc, od którego przysługuje wypłata emerytury. Emerytura stanowi równowartość kwoty będącej wynikiem podzielenia podstawy obliczenia emerytury przez średnie dalsze trwanie życia, dla osób w wieku równym wiekowi przejścia na emeryturę (248 msc). Przyznana emerytura jest niższa od najniższej emerytury w kwocie 1.338,44 złotych, ale nie ulega podwyższeniu z uwagi na nieudowodnienie przez ubezpieczoną 20 lat okresów składkowych i nieskładkowych.

/dowód: decyzja ZUS z dnia 17 stycznia 2023 r., k. 32 – 33 akt ZUS; decyzja ZUS z dnia 18 stycznia 2023 r., k. 35 – 37 akt ZUS/

Powyższy stan faktyczny Sąd Okręgowy ustalił na podstawie okoliczności bezspornych oraz na podstawie dokumentów zgromadzonych w sprawie, w tym w aktach emerytalnych ZUS oraz z dokumentacji osobowej i płacowej ubezpieczonej B. S. (1) z okresu zatrudnienia w Gminnej Spółdzielni (...) w P., których wiarygodność nie budziła wątpliwości Sądu oraz na podstawie zeznań świadków B. S. (3) i S. W. złożonych na okoliczność zatrudnienia ubezpieczonej w ww. Spółdzielni, które korespondowały z dokumentami zgromadzonymi w sprawie.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie zasługiwało na uwzględnienie.

Zgodnie z art. 25 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn.: Dz. U. z 2023 r., poz. 1251) podstawę obliczenia emerytury, o której mowa w art. 24, stanowi kwota składek na ubezpieczenie emerytalne, z uwzględnieniem waloryzacji składek zewidencjonowanych na koncie ubezpieczonego do końca miesiąca poprzedzającego miesiąc, od którego przysługuje wypłata emerytury, zwaloryzowanego kapitału początkowego określonego w art. 173 – 175 oraz kwot środków zewidencjonowanych na subkoncie, o którym mowa w art. 40a ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych, z zastrzeżeniem ust. 1a i 1b oraz art. 185 (ust. 1). W myśl

art. 26 ustawy emerytura stanowi równowartość kwoty będącej wynikiem podzielenia podstawy obliczenia ustalonej w sposób określony w art. 25 przez średnie dalsze trwanie życia dla osób w wieku równym wiekowi przejścia na emeryturę danego ubezpieczonego, z uwzględnieniem ust. 5 i art. 183 (ust. 1).

Z kolei przepis art. 173 ust. 1 ustawy emerytalnej stanowi, że dla ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 roku, którzy przed dniem wejścia w życie ustawy opłacali składki na ubezpieczenie społeczne lub za których składki opłacali płatnicy składek, ustala się kapitał początkowy. Z kolei w myśl art. 174 w ust. 1 i ust. 2 powyższej ustawy kapitał początkowy ustala się na zasadach określonych w art. 53, z uwzględnieniem ust. 2-12, a przy ustalaniu kapitału początkowego przyjmuje się przebyte przed dniem wejścia w życie ustawy:

1) okresy składkowe, o których mowa w art. 6; 2) okresy nieskładkowe, o których mowa w art. 7 pkt 5; 3) okresy nieskładkowe, o których mowa w

art. 7 pkt 1-3 i 6-12, w wymiarze nie większym niż określony w art. 5 ust. 2. Podstawę wymiaru kapitału początkowego ustala się na zasadach określonych w art. 15, 16, 17 ust. 1 i 3 oraz art. 18, z tym że okres kolejnych 10 lat kalendarzowych ustala się z okresu przed dniem 1 stycznia 1999 roku (ust. 3).

W przedmiotowej sprawie spór pomiędzy stronami sprowadzał się do uwzględnienia w kapitale początkowym okresu pracy ubezpieczonej B. S. (1) w Gminnej Spółdzielni (...) w P. w latach 1977 – 1986, w tym wynagrodzeń uzyskiwanych w okresie zatrudnienia, czego pochodną było ustalenie wysokości emerytury. Organ rentowy w zaskarżonej decyzji nie uwzględnił okresu zatrudnienia ubezpieczonej w ww. Spółdzielni, powołując się na braki w zakresie wpisu w legitymacji ubezpieczeniowej.

W toku postępowania Archiwum Państwowe w W. nadesłało oryginalną dokumentację pracowniczą ubezpieczonej B. M. z okresu zatrudnienia w Gminnej Spółdzielni (...) w P. za lata 1977 – 1985.

Mając na względzie stanowisko organu rentowego zaprezentowane w treści zaskarżonych decyzji i odpowiedziach na odwołania w obu połączonych sprawach Sąd Okręgowy zobowiązał pełnomocnika organu rentowego do hipotetycznego ustalenia na podstawie oryginałów dokumentów zawartych w dokumentacji osobowej i płacowej ubezpieczonej wartości kapitału początkowego i wysokości emerytury. Pismem procesowym z dnia 30 marca 2023 roku pełnomocnik organu rentowego wskazał, że hipotetyczne wyliczenie emerytury ubezpieczonej po uwzględnieniu udostępnionych dokumentów źródłowych wynosi: od dnia 1 marca 2020 roku – 630,49 złotych, od dnia 1 marca 2021 roku – 657,22 złotych, od dnia 1 marca 2022 roku – 703,23 złotych, a od dnia 1 marca 2023 roku – 807,31 złotych. Wysokość kapitału początkowego przyjęta do obliczenia hipotetycznej emerytury po waloryzacji wynosi 147.951,63 złotych. Organ rentowy hipotetycznie uwzględnił następujące okresy zatrudnienia: 3.04.1977 r. – 30.09.1977 r., 15.10.1977 r. – 14.02.1978 r., (...) r. (urlop macierzyński) i (...) r. (urlop macierzyński) oraz wynagrodzenia: 1977 r. – 14.388 zł, 1978 r. – 23.854 zł, 1979 r. – 29.678 zł, 1980 r. – 19.530 zł i 7.400,17 zł, 1982 r. – 17.100 zł oraz 1983 r. – 5.220 zł.

Do ww. pisma pełnomocnik organu rentowego dołączył hipotetyczną decyzję z dnia 29 marca 2023 roku dotyczącą ustalenia kapitału początkowego na dzień 1 stycznia 1999 roku na kwotę 33.586,30 złotych. Do obliczenia podstawy wymiaru kapitału początkowego na kwotę 221,84 złotych oraz do obliczenia wskaźnika wysokości tej podstawy organ rentowy przyjął przeciętną podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne z dziesięciu kolejnych lat kalendarzowych, tj. 1.01.1977 r. – 31.12.1986 r. Wskaźnik wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego wyniósł 18,17%. Podstawę wymiaru kapitału początkowego ustalono w wyniku pomnożenia wskaźnika

wysokości podstawy wymiaru przez kwotę bazową (1.220,89 złotych). Organ rentowy do ustalenia wartości kapitału początkowego przyjął okresy składkowe w wymiarze 3 lat, 10 miesięcy i 18 dni (46 msc) oraz okresy nieskładkowe – okresy sprawowania opieki nad dziećmi w wymiarze 4 lata, 5 miesięcy i 14 dni (53 msc). Do ustalenia wartości kapitału początkowego organ rentowy nie uwzględnił natomiast okresu od dnia 1 października 1977 roku do dnia 14 października 1977 roku, ponieważ ubezpieczona korzystała w tym czasie z urlopu bezpłatnego oraz okresu od dnia 15 sierpnia 1984 roku do dnia 2 stycznia 1985 roku z uwagi na brak dokumentów potwierdzających zatrudnienie w tym okresie. Organ rentowy nie uwzględnił również dochód z lat 1977 – 1980 z tytułu dodatku za pranie, albowiem dodatek za pranie stanowił podstawę wymiaru składek od dnia 1 stycznia 1981 roku.

Odwołująca B. S. (1) zapoznała się z treścią ww. hipotetycznego wyliczenia dokonanego przez ZUS i wniosła o ustalenie wartości kapitału początkowego i wysokości emerytury zgodnie z tym wyliczeniem. Żądanie to Sąd orzekający w niniejszym składzie uznał za zasadne, albowiem hipotetyczne wyliczenie zostało dokonane przez ZUS w oparciu o oryginalne źródłowe dokumenty pracownicze i płacowe ubezpieczonej z okresu zatrudnienia w Gminnej Spółdzielni (...) w P., a żadna ze stron nie kwestionowała autentyczności dokumentów ani prawdziwości danych w nich zawartych.

W tym stanie rzeczy Sąd Okręgowy zmienił zaskarżone decyzje poprzez ustalenie wskaźnika wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego ubezpieczonej B. S. (1) na dzień 1 stycznia 1999 roku na 18,17% i zobowiązując organ rentowy do przeliczenia emerytury jej należnej przy uwzględnieniu tego wskaźnika.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Okręgowy w Bydgoszczy, na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c., orzekł jak w punktach 1 i 2 sentencji.

Sędzia Elżbieta Pietrzak